

Тѣ ставали извънъ града. Раздѣля ротитѣ младиятъ учителъ, поставя ги една срѣщу друга, поставя, дѣто трѣбва, мъртва стража; почватъ се обиколки, изучавания, настѣпления, схватки, слѣдъ които грѣмва мощно „ура“, „напрѣдъ!“ — Двѣтѣ неприятелски войски се нахвърлятъ една на друга: едната отстъпва, удря въ бѣгъ... Побѣдителитѣ събиратъ „трофеитѣ“ — фесове, парцали... И се връщатъ съ пѣсни.

Дѣцата обикватъ своя младъ учителъ. Неговитѣ уроци по история и география, по гражданско учение, което за първи пѣтъ вмѣква въ училището, се гълтатъ като небесна храна. Ученицитѣ знаятъ вече не само дългъ къмъ отечеството, но и къмъ човѣчеството.

Но буйната природа на младия Ботъвъ не търпи тѣсни граници: той не се задоволява само да проповѣдва въ училището; той не иска да говори само думи, голи думи, а иска да *работи*. А работа имаше много, много. Най-напрѣдъ трѣбваше да се отворятъ очитѣ на раята, на подневолния народъ. И тукъ започватъ разходкитѣ по Мара-Гиди и срѣщитѣ съ Добри войвода и неговитѣ хайдутѣ; започватъ се и събрания и проповѣди по седѣнкитѣ и кръчмитѣ, по близки и далечни селъ: оголѣли сюрмаси, потиснати и убити отъ работа и нѣмотия — числото на недоволнитѣ расте всѣки день; „въ всѣко село и конакъ, въ всѣка кжща и ятакъ“. Навсѣкждѣ, дѣто стѣпи неговиятъ смѣлъ кракъ, вратитѣ се разтварятъ, за да го посрѣщнатъ като спасителъ. Кръчмата на Минко Калмука се прѣвръща въ бунтовнишки клубъ, въ народно събрание, дѣто всѣки день и нощъ се рѣшава сѣдбата на Турция, на чорбаджиитѣ и на царетѣ.

— Новата наука заповѣдва на всички да ра-